

Cenâb-ı Hak Şu Kâinatı Yaratmadan Önce Ne Yapıyordu?

“Cenâb-ı Hak Şu Kâinatı Yaratmadan Önce Ne Yapıyordu?”

Bu sorunun temelinde, “zaman” ve “ezel” kavramlarının yanlış anlaşılması vardır. İnsan, zaman içinde yaşadığı için her şeyi zaman ölçüsüyle değerlendirmeye alışmıştır. Bu da onu, zamanın ötesinde ve üstünde olan Cenâb-ı Hakk’ı, sanki zaman içindeymiş gibi sorgulamaya iter. Sorunun temelinde bu yanlış kıyas vardır.

“Allah ezelde ne yapıyordu?” sorusu, zamansal bir çizelgeyi -hâşâ- Allah’a uygulamaktır. Bu ise, **kibritle güneşi ölçmeye kalkışmaktan farksızdır.**

Zaman Nedir; “Geçmiş, şu an ve gelecek” olmak üzere üçe ayrılan zaman, nisbî yani göreceli bir ifadedir. Yaşadığımız an, bir an öncesine göre gelecek idi, bir an sonrasında ise geçmiş olarak isimlendirilecektir. Bu ve benzeri bütün nisbetler ve izafetler mahlûkata göredir. **Yâni, “asır, sene, gün, dün, bugün, yarın...” ancak mahlûkat için söz konusudur.**

“Ezel”e gelince, ezel zaman itibariyle bir sonsuzluk demek değildir.

Ezelde “geçmiş, şu an, gelecek, mekân ve mahlûk” yoktur. Zihin ezel hakkında bir zaman silsilesi tasavvur edemez. **Zaman** “devir, asır, yıl, ay, gün, saat, saniye, an...” gibi birimlere taksim edildiği hâlde, **ezel** için böyle bir taksimat yapılamaz. Ezel için bir başlangıç noktası da tasavvur edilemez.

Ezel, mutlak varlığın ancak mekân ve zamandan münezze olan Allah’a mahsus olmasından ibarettir. Bu gerçeği, Peygamber Efendimiz (asm.)

“Allah vardı; beraberinde başka bir şey yoktu.”(1) hadîsi ile beyan buyurmuştur. O halde **“Cenâb-ı Hakk’ın ezeli olması”** demek, O’nun kıdemi demektir. Yâni, **“yegâne ve tek bir”** olan O Vâcibü’l-Vücut’un “evveliyetine bir başlangıç olmadığı” manasındadır. Öyleyse, zaman kavramı maziye doğru hayâlen ne kadar uzatılırsa uzatılsın Cenâb-ı Allah’ın ezeliyeti ile mukayese edilemez. Zamanın başlangıcından geriye doğru hayâlen gitsek ve şu kâinat gibi milyarlarca kâinat daha yaratıldığını düşünsek, bu hayâli ve vehmî zaman yine Cenâb-ı Hakk’ın ezeliyeti ile beraber olamaz ve O’nunla kıyasa girmez. Zira, böyle bir mukayese, **Kadîm’i (evveli olmayanı) hâdis** ile (sonradan yaratılanla) mahlûku **Hâlık** ile sonu olanı, sonsuzla mukayese etmek demektir.

Cenâb-ı Hak Kadîm’dir, ezeli; zaman ise mevcudatın yaratılması ile başlamıştır. Mevcudat yaratılmadan önce zaman yoktu ki, Allah hakkında böyle bir soru sorulabilsin. İnsan bu soruyu sorduğunda aslında fark etmeden şu varsayımlarla konuşur: Evren yokken de sanki bir zaman vardı. Allah da haşa bu zamanın içindeydi.

Halbuki bu tamamen **bir yanılıdır**. Zaman bizim için vardır. **Allah zamandan tamamen münezzehtir**. Bu nedenle **“önce ne yapıyordu?”** demek, öncesi olan bir zamana Allah'ı sokmak demektir ki, bu **haddini aşmak**, sonsuzu sınırlılıyla ölçmeye kalkmaktır.

Bu soru doğru sorulacaksa, şöyle sorulmalıdır: **“Ezelde Allah vardı. O'nunla beraber hiçbir şey yoktu. O hâlde ezelde Allah ne yapıyordu?”**

Evet ezelde bir şey yapmak Cenâb-ı Hakk'a -hâşâ- vâcib olmadığı gibi, bir şey yapmamak da O'nun için bir noksanlık değildir. Zira O, mahlûkatı yaratmasa da sonsuz kemâledir. Yâni, mevcudatı yaratmakla kemâlinde bir artış, yaratmamakla da bir noksanlık olmaz.

Bu açıklamalardan sonra, söz konusu soruyu iki maddede cevaplandıralım:

1- Cenâb-ı Hak ezelde, kendi zâtını, ulûhiyyetine mahsus izzet ve azametini, cemâl ve kemâlini bizzat müşahede ediyordu. Kudsî zâtını, ulûhiyyetinin şanına uygun bir surette hamd, tenzih ve takdis ediyordu.

Allah'ın zâtını kemâli ile bilmek ancak O'na mahsus olduğu gibi, kendisini kemâliyle takdis ve tahmid etmek de yine O'na mahsustur. Marifetullah'ta en ileri mertebede olan Peygamber Efendimiz (asm.) mi'râc mucizesi ile Allahü Azîmüşşân'ı bizzat gördüğü hâlde O'nu hakkıyla bilmek ve lâıyıkıyla takdis ve tahmid etmekteki aczini şöyle itiraf etmiştir:

اللَّهُمَّ لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ

“Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim. Ben seni lâıyıkı vechi ile bilemedim. Sana hakkıyla şükredemedim.

Diğer bir hâdis-i şeriflerinde ise şöyle buyurmuştur: **“Sen kendini sena ettiğin gibisin.** “ Hiçbir mahlûkun kavrayamayacağı bu tecelliye, yalnızca Zât-ı Akdes vakıftır.

2- Allah ezeli ilminde yaratacağı her şeyin hakikatini, mahiyetini, ölçüsünü ve suretini takdir ediyor, ilmî olarak müşahede ediyordu.

Yaratılacak tüm varlıkların: Hikmetle biçimlerini, Kudretle vücut bulacak programlarını, Esmâya mazhar olacak kabiliyetlerini, **zaman dışı ve sonsuz bir ilimle** kuşatmıştı.

O **Zât-ı Zülcelâl**, lütuf ve keremi ile dâire-i ilmindeki bu mahiyetlere harici vücut giydirmeyi irâde buyurdu. Ve **“kûn”** emrini verip mevcudatı halk etti ve varlık sahnesini açtı. Bu halk ve icad mahlûkat için bir ihsan, lütuf ve ikram idi. Yoksa, mahlûkatı yaratmakla O Zât-ı Akdes'in kemâlinde bir artış olmamıştır.

Fakat bu takdir, bu müşahede ve yaratış bir **zaman süreci içinde** değildir. Çünkü ezeli, zaman öncesi değil; **zamanın olmadığı bir mutlaklık mertebesidir**. Bu mertebeyi: Ne en yakın melekler ne en yüce peygamberler idrak edebilir. **Bu sır yalnız Allah'a malumdur.**